

10. Oseredchuk O. (2022). Zovnishnii ta vnutrishnii monitorynh yakosti osvity [External and internal monitoring of the quality of education]. *Naukovi zapysky. Seriya: Pedagogichni nauky*. № 200. PP. 112–116. [in Ukrainian]
11. Sydorenko N. (2016). Vnutrishnie zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity v Ukraini yak suspilno-osvitnii priorytet [Internal quality assurance of higher education in Ukraine as social and educational priority]. *Derzhavne upravlinnia ta mistseve samovriaduvannia*. № 4. PP. 81–86. [in Ukrainian]
12. Shevchuk T. (2016). Rol humanitarnoi pidgotovky v tekhnichnomu VNZ [The role of humanitarian training at the technical universities]. *Naukovi visnyk Mykolaivskoho natsionalnoho universytetu imeni V.O. Sukhomlynskoho. Pedagogichni nauky*. № 1. PP. 70–75. [in Ukrainian]
13. Sharov S., Filatova O., Biliatska V., Yankova N. (2021). Analysis of the MOOC Capabilities for Student Training in the Humanities. *International Journal of Emerging Technologies in Learning*. T. 16. № 22. C. 113–128.

Sharova T., Lomeiko O., Zemlyanska A., Sharov S. Monitoring of humanitarian training of higher education students of technical specialties

The article highlights the results of an independent test control of higher education students on the example of the discipline «Ukrainian language (for professional purposes)», which was carried out on the basis of Dmytro Motornyi Tavria State Agro-technological University. There is defined the importance of humanitarian training for future specialists, including technical specialties. It is noted that humanitarian training allows to develop a personality, to form it with a general human culture, communication skills and creative activity. There are also highlighted a purpose and peculiarities of the content of the discipline «Ukrainian language (for professional purposes)». It is emphasized the importance of monitoring the results of educational achievements of higher education students, which is carried out within the implementation of the internal system of assurance of the quality of education. There are analyzed the results of the checking of the quality of the humanitarian training of students of the 1st year of technical specialties who are studying at the Dmytro Motornyi Tavria State Agro-technological University. As an example, there was taken the course «Ukrainian language (for professional purposes)». The data were obtained in the 1st semester of 2021-2022. To the evaluation procedure there were involved 3 faculties, 303 higher education students, 16 specialties, 19 groups. The knowledge test was carried out twice per semester during the first and second final module tests. It was found that the indicators of higher education students' attendance, success and quality for the 1st final modular control are less than similar indicators for the 2nd final modular control. There are defined reasons for this difference. According to the results of the credit-examination session of the course "Ukrainian language" (for professional purposes), students showed 62% of the quality of knowledge and success rate in 93%. In further studies it is planned to highlight the results of independent evaluation from other disciplines.

Key words: humanitarian training, independent evaluation, higher education students, success rates, technical specialties, higher education.

УДК 378.001.891.316.77

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.88.46>

Яковенко О. І.

ЩОДО ПИТАННЯ РОЗВИТКУ ПРОЄКТНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Стаття присвячена розгляду однієї з актуальних тематик підвищення професіоналізму педагогів ЗВО, а саме розвитку їх проєктної компетентності. Проведено короткий історичний екскурс щодо виникнення проєктів в освітньому середовищі. Автором зауважується, що поряд з поняттям «проєктна діяльність» у науковій літературі майже синонімічно використовуються поняття «метод проєктів», «освітній проєкт», «проєктна технологія». Подано декілька визначень їх науковцями. Визначені основні ознаки освітніх проєктів. Розкривається сутність та значення застосування проєктної технології у навчанні студентів через її спроможність активізувати навчальні досягнення, підвищення професійних навичок, розвиток творчості та самостійності, креативності мислення, спроможності до вирішення поставлених практичних завдань та ряду інших соціальних навичок.

Тим не менш, основний кут уваги був спрямований на дослідження значення проєктної діяльності для самого педагога, його професійного та творчого розвитку у процесі організації освітнього процесу із застосуванням проєктної технології. Були відзначені переваги проєктної діяльності, проте наголошується й на складності опанування її застосування, адже проєктна технологія передбачає використання педагогом сукупності дослідницьких, пошукових, творчих за своєю суттю методів, прийомів, засобів тощо.

Зауважено, що для ефективного здійснення проєктної діяльності, педагог повинен постійно вдосконалювати свою професійну компетентність, а саме її предметну, комунікативну, ІТ, іншомовну, творчо-креативну та управлінську складові.

Розкрито значення керівництва у підтримці педагогів ЗВО в актуалізації їх проєктної діяльності із студентами. Зокрема, виділено три основні напрямки: забезпечення умов, мотивація та інформування щодо здійснення та вдосконалення педагогами проєктної діяльності.

До базових умов здійснення проєктної діяльності педагогом ЗВО автором віднесені: організаційно-управлінські, матеріально-технічні та навчально-методичні. Виділений ряд мотиваційних заходів та значення інформаційної складової в роботі керівництва ЗВО для розвитку проєктної компетентності педагогів.

Визначено, що подальші напрямки досліджень повинні бути спрямовані на обґрунтуванні технології проєктної діяльності та можливостей її використання для підвищення рівня сформованості професійної компетентності викладачів економічних дисциплін під час стажування та аналізі результатів вже реалізованих й прогнозування перспектив участі в майбутніх міжнародних освітніх проєктах.

Ключові слова: проєктна діяльність, науково-педагогічні працівники (НПП), проєктна компетентність НПП, результати застосування проєктної технології, мотивація проєктної діяльності НПП, комунікативно-інформаційне забезпечення проєктної діяльності НПП.

Одним із пріоритетних напрямків діяльності закладів вищої освіти (далі – ЗВО) є проєктна робота, адже вона використовує усі переваги діяльнісного та практико-орієнтовного підходів у навчанні, а студентам надає можливість реальної діяльності, в якій вони можуть проявити свою індивідуальність, отримати досвід практичної діяльності, впевненість у своїй майбутній конкурентоздатності на ринку праці.

Під проєктною діяльністю зазвичай розуміється цілеспрямована діяльність зі створення навчального, освітнього, педагогічного, культурного, технічного, виробничого або іншого продукту у процесі навчання.

Сьогодні проєктні технології в освіті майбутніх фахівців забезпечують реалізацію ідей продуктивного навчання, за якої освітній результат має на виході не лише суму теоретичних знань, а й досвід продуктивної діяльності.

Для системи вищої освіти на сьогодні є потреба у формуванні та розвитку проєктної компетентності освітян, адже вона відповідає вимогам сучасного навчання майбутніх фахівців. У зв'язку з цим, подальше реформування освіти потребує вдосконалення проєктної компетентності науково-педагогічних працівників. При цьому успіх діяльності залежить від проєктувальних умінь науково-педагогічного працівника. Отже, актуалізується завдання підготовки науково-педагогічних працівників ЗВО до застосування проєктного навчання. Проєктна робота не лише сприяє більш ефективному навчанню студентів, а й створює основу готовності викладача до вдосконалення своєї професійної діяльності, адже виступає, як здатність самостійно створювати, сприймати, реалізовувати, удосконалювати нововведення.

Розвиток професійності науково-педагогічних працівників (далі – НПП) знаходиться на перетині двох сфер: потреби удосконалення професійно-педагогічної діяльності, яка полягає в постійному вивченні та опануванні новими концепціями, змістом, технологіями, методиками навчання студентів, та педагогічного менеджменту, що передбачає здійснення педагогічного аналізу, планування, організації, контролю і коригування педагогічного процесу.

Сьогодні НПП, як фахівець своєї справи має діяти відповідно сучасним вимогам освітнього процесу: перехід від викладання до супроводжувального навчання, від цензора до модератора, від репродуктивного до дослідного навчання, від монологу до взаємодії, від оцінки рівня засвоєння знань до організації позитивного зворотного зв'язку та від надання інформації до отримання позитивних результатів освітнього процесу.

Мета роботи: розкрити особливості формування та розвитку проєктної компетентності науково-педагогічних працівників, які вкладають дисципліни економічного спрямування у ЗВО.

Робота за проєктною технологією широко розкрита у науковій літературі такими авторами як І. Єгорова, Н. Кулаєва, Н. Любчак, О. Пехота, С. Сисоєва та ін. Окремі аспекти щодо вдосконалення проєктної діяльності педагогів висвітлено в наукових розробках Т. Герлянд, В. Стрельнікова, Л. Онищук, Л. Шацької та ін.

Розглянувши ряд наукових досліджень, присвячених означеній проблемі, виявили, що формування готовності НПП до проєктної діяльності не отримали в них достатнього відображення. Окрім цього слід відмітити, що недостатньо проєктна технологія використовується викладачами економічних дисциплін у вітчизняних ЗВО на практиці в силу слабкої модифікації педагогічних поглядів, вмінь та устремлень до вдосконалення професійної діяльності педагогів, а тому потребує подальшого як теоретичного, так і практичного вивчення.

Хоча проєктну діяльність (технологію, метод) і визнають одним із інноваційних засобів в освіті, вона не є принципово новою. Метод проєктів зазнав свого розвитку ще з 20-тих років ХХ ст. у США. Спершу його називали «методом проблем» і розвивався він у межах гуманістичного напрямку у філософії та освіті, в педагогічних поглядах та експериментальній роботі Дж. Дьюї, як діяльність учня, що спрямована на формування його мислення, на основі власного досвіду [16, с. 374]. У ньому містилися ідеї побудови навчання на активній основі, через доцільну діяльність, у співвідношенні з особистим інтересом у певних знаннях. Одному з послідовників Дж. Дьюї – В. Х. Кілпатрику вдалося вдосконалити систему роботи над проєктами. Під проєктом у той час мався на увазі цільовий акт діяльності, в основі якого лежить інтерес дитини.

На сьогодні в освітній сфері найчастіше застосовуються поняття «освітній проєкт», «проєктна технологія», «проєктна діяльність». Існує багата кількість визначень цих понять науковцями, які мають свої переваги та недоліки, етимологічне забарвлення, методичне навантаження. Але у рамках цього дослідження лише наведемо найпоширеніші їх розуміння науковцями, щоб окреслити їх загальну ідентичність у процесі реалізації.

Освітній проєкт – це оптимальний шлях інтеграції пізнавальної, емоційної та практичної діяльності [5, с. 4].

Проектна технологія навчання спрямована на створення матеріального чи інтелектуального продукту, вона дає змогу покращити традиційне опрацювання навчального матеріалу [7, с. 147].

Нам імпонує визначення поняття «проектна діяльність», подане як вид пізнавально-трудова діяльності, заснованої на самостійному пошуку та орієнтована на розробку та реалізацію навчальних проєктів, що виконуються під керівництвом педагога [12, с. 174].

Основну різницю має термін «педагогічне проєктування», адже, якщо інші, перераховані поняття, можуть застосовуватися як щодо діяльності тих, хто навчається (студентів), так і щодо тих, хто навчає (НПП), останній відображає сутність діяльності лише педагога.

Педагогічне проєктування – прояв постійної різнобічної творчості, яка передбачає наявність у педагога сукупності творчих здібностей, якостей, дослідницьких умінь, серед яких важливе місце займають ініціативність і активність, глибоку увагу і спостережливість, мистецтво нестандартно мислити, багата уява та інтуїція, дослідницький підхід до аналізу навчально-виховних ситуацій, розв'язання педагогічних завдань, самостійність суджень і висновків [16, с. 375].

Освітній проєкт має свою мету, завдання, етапність та час на реалізацію, і в певний момент він повинен бути закінчений бажано із задовільним (очікуваним, прогнозованим) результатом, інакше у процесі його побудови були допущені деякі помилки, або він не враховував усіх компонент, отже потребує доопрацювання.

Отже, головне завдання управління проєктами полягає у максимально повному досягненні визначених цілей за певними критеріями показників обсягу діяльності, часу, витрат (бюджету), якості виконання робіт. Тож, зміст цілі проєкту закладено в бажаному результаті конкретних дій, що втілюється в кінцевих результатах проєкту [17, с. 12].

Навчання за проєктною технологією має достатню кількість переваг для студентів, серед них науковці [4, с. 11-13; 14, с. 32-39; 16, с. 379-380] виділяють наступні: активізує предметні знання, сприяє більш ефективному засвоєнню навчального матеріалу; сприяє розвитку самостійності та критичності мислення студентів, відповідальності, умінь планувати свою навчальну роботу та оцінювати її результати, навчає методам пошуку, збору, аналізу та синтезу інформації для вирішення поставлених завдань, розвиває навички публічного презентування результатів своєї роботи, формує лідерські якості та навички роботи в групах, команді, розвиває творчі здібності студентів, надає свободу вибору в процесі роботи над проєктом.

Навчання за технологією проєктів забезпечує формування основних предметних компетентностей студента, формує узгодженість навчання із майбутніми робочими процесами, з інтересами студентів, ставить їх у становище зрілого професіонала, який самостійно може вирішити будь-яке поставлене завдання, що може виникнути у роботі майбутніх фахівців економічного профілю, та вчить розв'язувати проблеми у визначений час. А також самостійній роботі, або роботі у команді, яка сприяє більшій комунікації та узгодженому вирішенню окресленої проблеми.

Дж. Равен [9], англійський вчений-психолог, визначає роль проєктної діяльності у формуванні і розвитку соціальних компетентностей, зокрема вміння проявляти ініціативу, брати на себе відповідальність, переконувати колег і аргументувати свою позицію, проявляти волюві зусилля при досягненні довгострокових цілей, правильно ставитися до труднощів, проблем, незнання, працювати в команді, шукати і використовувати інформацію, публічно презентувати результати своєї роботи тощо. Дослідник підкреслює важливість для учасників проєкту можливості виявляти свої цінності, апробувати свої стилі поведінки, брати участь у незалежних дослідженнях і розвивати в ході них значущі види компетентностей.

Інші науковці [3, 6, 10, 14], також відзначають не лише значний педагогічний вплив проєктної діяльності, але й її вплив на формування ряду соціальних навичок, серед яких:

- самостійність набуття знань та вміння використовувати їх для вирішення пізнавальних, наукових та практичних завдань;
- набуття досвіду співпраці та комунікації в різних групах, командах, виконуючи різні соціальні ролі (лідера, виконавця, посередника та ін.);
- навички створення контактів, знайомств;
- сприймання, розуміння різних точок зору на одну проблему, вміння їх проаналізувати та обрати найбільш продуктивні;
- навички дослідницької діяльності: збирання, аналіз, систематизація необхідної інформації;
- формує вміння висувати тези, гіпотези, аналізувати, робити висновки.

Для педагога робота над проєктом – це, насамперед, прагнення знайти розумний баланс між академічними і практичними знаннями, уміннями та навичками студентів.

Для НПП використання технології проєктів у своїй діяльності теж має ряд переваг, вона: ефективно впливає на удосконалення професійної підготовки, розвиває пізнавальний інтерес до різних галузей знань, формує навички співпраці та комунікації, дослідницький пошук, розвиває управлінські якості, стимулює організаторів проєктів до інноваційного пошуку, самостійного педагогічного мислення, самоосвіти та самовдосконалення протягом усього професійного життя.

Наголосимо, що саме ті педагоги, які прагнуть відійти від звичних методів навчання та викладання економічних дисциплін у ЗВО й активізувати пізнавально-пошукову роботу студентів у напрямку самостійного «відкриття» знань та набуття певних практичних навичок усе частіше обирають проєктну технологію роботи.

Проектна технологія передбачає використання педагогом сукупності дослідницьких, пошукових, творчих за своєю суттю методів, прийомів, засобів [8, с. 44]. У той же час педагог постійно повинен працювати над вдосконаленням своєї професійної компетентності.

Зауважимо, що основою проектної роботи для НПП є виконання різноманітних навчально-дослідницьких, науково-творчих, організаційних завдань, тематика яких розробляється з урахуванням вікових, індивідуальних, професійних, наукових, творчих та ін. особливостей як студентів так і педагогів.

Удосконалення професійно-педагогічної діяльності педагога ЗВО також реалізується в організаційно-управлінському аспекті. Більшість недоліків у діяльності НПП пов'язані з низьким рівнем їх готовності до управління педагогічним процесом, керування діяльністю студентів, недостатньою відповідальністю за результати власної науково-педагогічної праці.

Відтак, важливе місце у структурі професійно-педагогічної діяльності НПП повинні зайняти управлінські знання та вміння, ціннісні орієнтації, переконання, особистісні якості, які утворюють управлінську компетентність педагога. Саме ці якості, на наш погляд, дозволять дієво спланувати проєкт, провести організацію роботи студентів над ним та отримати очікувані результати.

Проте, не усім педагогам вдається належним чином оволодіти методикою ефективного застосування технології проєктів, адже проєктна діяльність потребує:

- глибоких теоретичних і практичних знань як предметної галузі, так і її міжпредметних зв'язків;
- психолого-педагогічних знань про освоєння та впровадження проєктів під час вивчення студентами дисципліни;
- чіткого розуміння сутності, етапності та оцінювання проєктної діяльності;
- умінь цілеспрямовано формулювати та реалізовувати проєкти в освітній діяльності;
- достатньо високого рівня творчого мислення педагога, його організаторських, управлінських та презентаційних здібностей;
- готовності самого педагога до проєктної діяльності.

Саме тому керівництво ЗВО має всіляко сприяти формуванню та розвитку проєктної компетентності НПП, створюючи можливості та надаючи умови їх ефективного залучення до проєктної діяльності.

На підставі узагальнення думок науковців [2, 8, 14], нами виділено наступні базові умови для забезпечення проєктної діяльності педагогів ЗВО: організаційно-управлінські, матеріально-технічні та навчально-методичні. Відмітимо, що організаційно-управлінські умови – це розробка нормативно-правових та методичних документів, що регламентують проведення проєктної діяльності НПП; організація та управління проєктами, складання планів, графіків проєктних робіт, їх узгодження із робочими навчальними програмами та силабусами дисциплін, затвердження термінів проведення та оприлюднення результатів проєктної діяльності; координація міжпредметних зв'язків у рамках проєктної діяльності, вимоги до проєктів та критерії їх оцінювання, типи проєктів, види звітів учасників проєкту, вимоги до презентації проєкту, тощо. Матеріально-технічні умови – це надання місця для роботи над проєктами (бібліотека, навчальні приміщення, обладнані комп'ютерами з необхідним програмним забезпеченням, доступ до міжнародних науково-метричних баз, де публікуються найактуальніші результати наукових дослідження світового рівня, вихід до мережі Інтернет, можливість відвідування підприємств та користування їх обладнанням, а також усім необхідним для апробації результатів проєктного дослідження в реальних умовах практичної діяльності сучасних підприємств). Навчально-методичні умови включають інформаційне забезпечення НПП для їх проєктних розробок, як матеріали щодо вдосконалення проєктної компетентності для самих педагогів, так і можливість втілення та масштабування їх власних розробок для проєктного навчання студентів (навчальної та методичної літератури, електронних посібників тощо).

Проте слід наголосити, що забезпечення базових умов для здійснення проєктної діяльності недостатньо. НПП необхідно мотивувати до її проведення, адже під час вона займає значний обсяг часу та творчих сил педагога.

Нами пропонуються наступні рекомендації для керівництва ЗВО:

- проводити моніторинг та здійснювати аналіз проєктної діяльності педагогів ЗВО з метою визначення результативності їх діяльності, виявлення потреб та окреслення майбутніх перспектив професійного розвитку НПП;
- забезпечувати якість трудового життя педагогів ЗВО, які проявляють активність та результативність у проєктній діяльності через посилення функції матеріальної мотивації, і хоча саме функціонування ЗВО (особливо державних) мають свої обмеження щодо преміювання, інших матеріальних відзнак, матеріальна складова мотивації може бути реалізована, наприклад, через виділення окремого кабінету, врахування більш зручного чи гнучкого графіку праці, пріоритети на виділення матеріальних ресурсів у процесі навчання, відвідування саме цими педагогами цікавих їм освітніх заходів, виділення коштів на публікації результатів своєї освітньої діяльності в наукових виданнях, оплата IT-курсів, або курсів іноземних мов для подальшої участі в міжнародних проєктах тощо;
- регулярно проводити узагальнення та оприлюднення результатів проєктної діяльності НПП на загальних зборах, з відзнакою їх досягнень, що буде не лише визнанням виконаної роботи, але й стимулом для менш активних педагогів;

- проводити оцінку роботи педагога студентами, адже, при якісній роботі, такі заходи підвищують авторитет та самооцінку педагога;
- публікувати інформацію про педагогів та результати їх професійної діяльності в різних засобах масової інформації (в соціальних мережах, електронних засобах масової інформації, на місцевому телебаченні);
- забезпечити зворотній зв'язок та відкрите спілкування між керівництвом ЗВО та педагогом для коригування напрямів проектної діяльності у відповідності з навчальними програмами, вже отриманими результатами проектної діяльності, плануванням нових проєктів та ресурсів на забезпечення їх результатів;
- активно використовувати практику надання молодим перспективним педагогам та аспірантам нових можливостей (надання змоги підвищувати кваліфікацію, вдосконалювати свою компетентність, спрямувати їх на навчання з перспективних напрямків науково-педагогічної діяльності; залучати їх до співучасті в проектній діяльності більш досвідчених НПП – розробників інноваційних проєктів тощо).

Можливі і інші варіанти мотивації НПП, головне визначити, які саме для саме цього педагога найбільш актуальні.

Наступним завданням керівництва ЗВО є забезпечення НПП професійним комунікативним та інформаційним середовищем.

Акцентуємо увагу, що дуже важливим фактором для активізації та постійного підвищення рівня проведення проектної діяльності НПП є сприяння його комунікації та співпраці зі спільнотою педагогів-одномудців для обміну досвідом проведення проектної діяльності, встановлення професійних контактів, майбутньої організації спільних проєктів. Для цього слід організувати конференції, «кругли столи», семінари інші заходи за участю НПП, які мають потенціал та зацікавлені в підвищенні своїх компетентностей щодо організації та реалізації проектної діяльності.

Задля досягнення позитивних результатів проектної діяльності НПП істотне значення має інформування про досвід реалізації проєктів вітчизняними та закордонними ЗВО, міжнародну співпрацю в проектній діяльності та можливість взяти участь в подібних проєктах. Для цього потрібно відстежувати інформаційний простір та вчасно надавати актуальну інформацію НПП. Керівництво ЗВО повинне сприяти активній міжнародній діяльності та становитися учасником міжнародних освітніх та наукових проєктів і програм. На сьогодні у європейському просторі діє багато міжнародних програм, (Ерамзус +, ТЕМПУС та ін.), за якими ЗВО отримують кошти на реалізацію своїх наукових та освітніх проєктів, багато закордонних ЗВО пропонують співпрацю та фінансування у таких проєктах. Участь в подібних проєктах підвищує репутацію освітнього закладу, вносить новачі у його діяльність, сприяє інтеграції з міжнародним освітнім простором. Тому слід, як мотивувати проектну діяльність НПП, так і сприяти її подальшому розвитку у міжнародному просторі. Зокрема, організувати семінари, тренінги, практикуми з питань написання грантових заявок (проєктів). Інформувати НПП щодо типових вимог, критеріїв оцінювання та правил подання заяв на участь в одержанні гранту на реалізацію проєкту, особливостей складання кошторису та презентації власного проєкту, адже яким би він не був корисним, цікавим, дієвим, тощо, без отримання на нього фінансування (обладнання, стажування інших ресурсів), він залишиться лише на папері. Тому найважливішим напрямком діяльності керівництва ЗВО є сприяння розвитку проектної компетентності НПП шляхом інформування та навчання.

За визнання важливості та значення проектної роботи НПП керівництвом ЗВО, її підтримки, педагоги і далі будуть продовжувати свій творчий пошук та ефективну реалізацію цікавих та доречних освітніх проєктів для ефективності навчання студентів, професійно розвиватися, а отже і підвищувати імідж ЗВО.

Висновки. Педагогіку, яка забезпечує інтеграцію освіти, практичну діяльність та продуктивну самореалізацію студентів, називають педагогікою справи, саме в такій і виявляється проектна діяльність.

Проектна діяльність багатofункціональна як для студентів, так і для педагогів. Проєкт спонукає їх виявляти інтелектуальні здібності, комунікативні якості, демонстрацію рівня оволодіння знаннями та вміннями, здатність до самоосвіти, самоорганізації, самопрезентації тощо, а отже активно себе реалізовувати у своїй навчальній чи педагогічній діяльності.

Аналіз діяльності як студентів, так і педагогів під час застосування технології проєктів, показує, що проектна діяльність вчить успішно відбирати потрібну інформацію з різних джерел, інтегрувати отримані дані задля досягнення поставлених завдань і шукати інноваційні способи їх використання.

Практика проектної діяльності стимулює інтерес до інноваційних, творчих рішень. Для тих, хто за нею навчається – полегшує адаптацію від навчання до праці, для тих, хто навчає – сприяє розвитку професійної компетентності, постійній зацікавленості своєю працею, надихає на творчий пошук.

Керівництво ЗВО має сприяти залученню НПП до проектної діяльності, в тому числі і щодо міжнародної співпраці задля розвитку потенціалу вищої освіти України та обміну кращими практиками проектної роботи з іноземними партнерами.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в обґрунтуванні технології проектної діяльності та можливостей її використання для підвищення рівня сформованості професійної компетентності викладачів економічних дисциплін під час стажування та аналізі результатів вже реалізованих й прогнозування перспектив участі в майбутніх міжнародних освітніх проєктах.

Використана література:

1. Воронова Н., Горбань В., Горбань Л. Мотиваційні аспекти проектної діяльності. *Європейська проектна культура в Україні: стан, проблеми, перспективи*: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції / за ред. О. Гури, В. Меньяло. Запоріжжя, 2020. 212 с.
2. Герлянд Т. М. Методика застосування проектної технології навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Педагогіка. Соціальна робота*. 2018. Вип. 1. С. 42-45.
3. Ісаєва Г. Метод проектів – ефективна технологія навчання. URL: <http://osvita.ua/school/method/technol/1415/>.
4. Коберник О.М. Проектна технологія: можливості застосування в освіті. *Педагогіка вищої та середньої школи*. 2012. Вип. 36. С. 11-18.
5. Логвін В. Метод проектів у контексті сучасної освіти. *Завуч*. 2002. № 26. С. 4.
6. Любчак Н. М. Проектні технології: сутність та особливості використання у навчальному процесі. URL : <http://visnyk.chnpu.edu.ua/download/vs122/35.pdf>.
7. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / за заг. ред. О.М. Пехоти. Київ : А.С.К., 2001. 256 с.
8. Практика реалізації педагогічних проектів: навчально-методичний посібник до курсу / авт.-упоряд. І. В. Єгорова. Івано-Франківськ, 2021. 112 с.
9. Равен Дж. Виходя за рамки стандарту “3RS” (чтение, письмо, арифметика): достижение и оценивание более широких целей в сфере образования. *Метод проектов в университетском образовании*. Вып. 6. 2008. 244 с.
10. Сисоєва С. О. Інтерактивні технології навчання дорослих : навчально-методичний посібник. Київ : ВД «ЕКМО», 2011. 320 с.
11. Сисоєва С.О. Формування педагогічної компетентності викладача вищого навчального закладу непедагогічного профілю: постановка проблеми і напрям її вирішення. *Реалізація європейського досвіду компетентнісного підходу у вищій школі України : матеріали методологічного семінару АПН України, Ін-т педагогіки*. Київ : Пед. думка, 2009. 359 с.
12. Стрельников В. Ю., Брітченко І. Г. Сучасні технології навчання у вищій школі : модульний посібник для слухачів авторських курсів підвищення кваліфікації викладачів МІПК ПУЕТ. Полтава : ПУЕТ, 2013. 309 с.
13. Стрельников В. Підготовка викладачів до проектування системи інтенсивного навчання. *Вісник Львівського Університету*. 2009. Вип. 25, Ч.1. С. 40-47.
14. Теорія і практика проектного навчання у професійно-технічних навчальних закладах / за заг. ред. Н. В. Кулалаєвої. Житомир: «Полісся», 2019. 208 с.
15. Управління проектами в закладах освіти: наук.-метод. посіб. / за ред. Л. А. Онищук, О. В. Онопрієнко. Київ : Фонд Юрнаки АПС, 2007. 250 с.
16. Шацька З. Я. Впровадження проектних технологій в діяльність ВНЗ: переваги та недоліки. *Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Сер. Економічні науки*. 2 жовтня. 2015. С. 374–383.
17. Яковенко О. І. Управління проектами та ризиками: навч. посіб. Ніжин : Видавець ПП Лисенко М. М., 2019. 196 с.

References:

1. Voronova N., Horban' V., Horban' L. (2020). Motyvatsiyni aspekty proektnoyi diyal'nosti. [Motivational aspects of project activity]. *Yevropeys'ka proektna kul'tura v Ukrayini: stan, problemy, perspektyvy*: Zbirnyk materialiv Mizhnarodnoyi naukovopraktychnoyi konferentsiyi / Za red. O. Hury, V. Menyaylo. Zaporizhzhia, 212 p. P. 44-46.
2. Herlyand T. M. (2018). Metodyka zastosuvannya proektnoyi tekhnolohiyi navchannya u zakladakh profesynoyi (profesiynotekhnichnoyi) osvity. [Methodology of application of project technology of learning in institutions of professional (vocational and technical) education]. *Naukovyy visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu. Seriya : Pedahohika. Sotsial'na robota*. Issue 1. P. 42-45. [in Ukrainian]
3. Isayeva H. Metod proektiv – efektyvna tekhnolohiya navchannya. [The project method is an effective teaching technology]. URL: <http://osvita.ua/school/method/technol/1415/> (access date 08/19/2022). [in Ukrainian]
4. Kobernyk O.M. (2012). Proektna tekhnolohiya: mozhlyvosti zastosuvannya v osviti. [Design technology: possibilities of application in education]. *edahohika vyshchoyi ta seredn'oyi shkoly*. Issue 36. P.11-18. [in Ukrainian]
5. Lohvin V. (2002). Metod proektiv u konteksti suchasnoyi osvity. [Project method in the context of modern education]. *Zavuch*. №. 26. – P.4. [in Ukrainian]
6. Lyubchak N. M. Proektni tekhnolohiyi: sutnist' ta osoblyvosti vykorystannya u navchal'nomu protsesi. [Project technologies: essence and features of use in the educational process]. URL: <http://visnyk.chnpu.edu.ua/download/vs122/35.pdf>. (access date: 08.08 2022). [in Ukrainian]
7. Osvitni tekhnolohiyi: navch.-metod.posib (2001)./ [Educational technologies: teaching-method. manual] / Za zah. red. O.M. Pyekhoty. Kyiv: A.S.K., 256 p. [in Ukrainian]
8. Praktyka realizatsiyi pedahohichnykh proektiv: navchal'no-metodychnyy posibnyk do kursu (2021). [Practice of implementation of pedagogical projects: educational and methodical guide to the course] / avt.-uporyad. I.V. Yehorova. Ivano-Frankivsk,. 112 p. [in Ukrainian]
9. Raven Dzh. (2008). Vykhodya za ramky standartu “3RS” (chtenye, pys'mo, aryfmetyka): dostyzenye y otsenyvanye bolee shyrokykh tseley v sfere obrazovannya. [Going beyond the standard "3RS" (reading, writing, arithmetic): achievement and evaluation of broader goals in the sphere of education]. *Metod proektiv v unyversytet'skom obrazovanyy*. issue 6. 244 p. [in Russian]
10. Sysoyeva S. O. (2011). Interaktyvni tekhnolohiyi navchannya doroslykh : navchal'no-metodychnyy posibnyk. [Interactive technologies for teaching adults: educational and methodological manual]. Kyiv: VD "EKMO", 320 p. [in Ukrainian]
11. Sysoyeva S.O. (2009). Formuvannya pedahohichnoyi kompetentnosti vykladacha vyshchoho navchal'noho zakladu nepedahohichnoho profilyu: postanovka problemy i napryam yiyi vyrishennya. [Formation of pedagogical competence of a teacher of a higher educational institution of a non-pedagogical profile: setting the problem and the direction of its solution]. *Realizatsiya yevropeys'koho dosvidu kompetentnisnoho pidkhodu u vyshchih shkoli Ukrayiny : materialy metodolohichnoho seminaru APN Ukrayiny, In-t pedahohiky*. Kyiv: Ped. dumka, P. 310–321. [in Ukrainian]
12. Strokovych A. V. Suchasni tekhnolohiyi navchannya u vyshchih shkoli : modul'nyy posibnyk dlya slukhachiv avtors'kykh kursiv pidvyshchennya kvalifikatsiyi vykladachiv (2013). [Modern learning technologies in higher education]. Poltava: PUET, 309 p. [in Ukrainian]

13. Strel'nikov V. (2009). Pidhotovka vykladachiv do proektuvannya systemy intensyvnoho navchannya. [Training of teachers to design a system of intensive training]. Visnyk L'vivs'koho Universytetu. Issue 25, Part 1. P. 40–47. [in Ukrainian]
14. Teoriya i praktyka proektnoho navchannya u profesiyno-tekhnichnykh navchal'nykh zakladakh. (2019). [Theory and practice of project-based learning in vocational and technical educational institutions]. / za zah. red. N. V. Kulalayevoyi. Zhytomyr: "Polysia", 208 p. [in Ukrainian]
15. Upravlinnya proektamy v zakladakh osvity: nauk.-metod. posib. (2007). [Project management in educational institutions: science and method. manual] / za red. L. A. Onyshchuk, O. V. Onopriyenko. Kyiv: Fund of Journauki APS, 250 p. [in Ukrainian]
16. Shats'ka Z. YA. (2015). Vprovadzheniya proektnykh tekhnolohiy v diyal'nist' VNZ: perevahy ta nedoliky. [Shatska. Implementation of design technologies in higher education institutions: advantages and disadvantages]. Shats'ka Z. YA. Vprovadzheniya proektnykh tekhnolohiy v diyal'nist' VNZ: perevahy ta nedoliky. October 2. P. 374–383. [in Ukrainian]
17. Yakovenko O. I. (2019). Upravlinnya proektamy ta ryzykamy: navch. posib. [Project and risk management: training. manual] Nizhin: Publisher PP Lysenko M.M. 196 p.

Yakovenko O. On the issue of developing project competence of scientific and pedagogical workers

The article is devoted to the consideration of one of the topical issues of improving the professionalism of teachers of the higher school, namely the development of their project competence. A brief historical excursion on the emergence of projects in the educational environment is carried out. The author notes that along with the concept of "project activity" in the scientific literature, the concepts of "project method", "educational project", "project technology" are used almost synonymously. Several definitions have been given by scientists. The main features of educational projects are determined. The essence and significance of the use of project technology in teaching students through its ability to activate educational achievements, improve professional skills, develop creativity and independence, creative thinking, the ability to solve practical problems and a number of other social skills are revealed.

Nevertheless, the main angle of attention was directed to the study of the significance of project activities for the teacher himself, his professional and creative development in the process of organizing the educational process using project technology. The advantages of project activity were noted, but the difficulty of mastering it is also noted, because project technology involves the use by the teacher of a combination of research, search, inherently creative methods, techniques, tools, etc.

It has been noted that for the effective implementation of project activities, the teacher must constantly improve his professional competence, namely its subject, communicative, IT, foreign language, creative and managerial components.

The importance of the guidance on supporting teachers of the higher school in updating their project activities with students is revealed. In particular, three main areas are identified: provision of conditions, motivation and information on the implementation and improvement of project activities by teachers.

The author refers to the basic conditions for the implementation of project activities by a teacher of the higher school: organizational and managerial, material and technical, and educational and methodological. A number of motivational activities and the importance of the information component in the work of the leadership of the higher school for the development of project competence of teachers are highlighted.

It has been determined that further areas of research should be aimed at developing and comprehensively supporting the project activities of teachers, analyzing the results of those already being implemented and forecasting the prospects for participation in future international educational projects.

Key words: *project activity, scientific and pedagogical workers (SPW), project competence of SPW, results of application of design technology, motivation of SPW project activities, communication and information support of SPW project activities.*